

Порушуючи ці питання у автора немає чітких відповідей як досягти дотримання всіх вимог доброчесності. Можливо, це посилення відповідальності за порушення академічної доброчесності, можливо підвищення рівня правової культури і культури взагалі, унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності. Єдине у чому автор впевнений, що дотримання академічної доброчесності в освітньому просторі є необхідним як з точки закону так – і моралі. Дотримання принципів доброчесності впливає не тільки на репутацію навчального закладу, а також на формування і дотримання загальнолюдських цінностей, на підвищення рівня культури громадянського суспільства вцілому.

Список посилань

1. Українська система вищої освіти в умовах воєнної агресії РФ: проблеми й перспективи розвитку. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/ukrayinska-systema-vyshchoyi-osvity-v-umovakh-voyennoyi-ahresiyi-rf-problemy-u> (дата звернення 17.10.2023).

2. Серія університетських модулів. Модуль 12. Доброчесність, етика і право. Організація Об'єднаних націй. Відень 2021. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_12_final_UKR.pdf (дата звернення 17.10.2023).

3. Заява міжнародного центру академічної доброчесності у відповідь на вторгнення росії в Україну. URL: <https://center.ucu.edu.ua/biblioteka-novyny/zayava-mizhnarodnogo-tsentru-akademichnoyi-dobrochesnosti/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-89>

ДОБРОЧЕСНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ЖУРНАЛІСТІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ШІ

Коваленко А. Ф.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент факультету журналістики, реклами та видавничої справи
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Наразі як швидко навчається ШІ, так інтенсивно з'являються наукові розвідки про нього та способи й сфери його застосування.

Безперечно, плюси очевидні в різних галузях життєдіяльності людини, як-то медицині, науці, освіті тощо, де всі три типи (або категорії) ШІ [4] виконують багато досліджень, генеруючи статистичні дані, швидко опрацьовуючи значний обсяг інформації, економлячи людські ресурси, час тощо. Однак з його появою виникають інші проблеми, пов'язані з інтелектуальними крадіжками, маніпуляційними технологіями, поширенням пропаганди, фейків, дипфейків тощо. Отож, межа використання ШІ в інформаційному просторі, журналістиці, як і питання доброчесності в наукових дослідженнях, освітньому процесі набуває все більшої актуальності.

У журналістиці факт використання ШІ зафіксований спочатку в американських інформаційних агентствах, згодом у виданнях «The New York Times», «The Washington Post» та інших (з 2015 року), серед українських його вже офіційно використовує видання «Тексти» [2], і незабаром його застосування буде звичайним явищем у журналістській роботі, тобто штучний інтелект стане необхідним помічником. Натомість виникне питання авторства матеріалів або питання доброчесності окремих авторів, а маніпуляція аудиторією в Індустрії 4.0, на думку футурологів, стане масовою практикою. Тому питання використання AI-інструментів у підготовці українських фахівців зі спеціальності 061 «Журналістика» так чи інакше постане та буде імплементовано в освітній процес, як це вже давно втілено у світових практиках, до прикладу в американських та європейських університетах.

У навчальному процесі спеціальності 061 «Журналістика» в ЗВО є небезпека використання ШІ студентами для списування, особливо під час написання журналістських матеріалів або їх елементів у процесі опанування курсів «Журналістська майстерність», «Журналістський фах: жанрологія» тощо та випуску студентських газет [3], де прокачуються фахові soft skills; виконання курсових і дипломних проєктів. Тобто питання доброчесності вкрай гостре не тільки у відкритій науці, а й освітньому процесі вищої школи, тим більше що заборона використання ШІ майже неможлива. Якщо перед студентом стоїть конкретне завдання, то він цілком у процесі навчання може послуговуватися ChatGPT. З іншого боку, для українських студентів використання ШІ буде навіть корисне, адже він може залучити до роботи англomовну джерельну базу, про яку здобувачеві освіти було невідомо. Хоч тут теж є небезпека, на думку українського науковця А. Артюхова [1], прямого запозичення та видавання чужих англomовних джерел у перекладі на українську за свої. Не менш важливим є формування штучним інтелектом компетенції критичного мислення, адже ChatGPT не завжди генерує й подає достовірну

інформацію, за твердженням експерта Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти [1]. Тим більше, що такі програми, як Plagat.pl та інші, за заявами директора Алі Тахмазова [5], цілком успішно можуть довести авторство ChatGPT.

Пропонуємо види завдань, які допоможуть адаптувати використання ChatGPT студентами-журналістами, аби уникнути плагіату та недоброчесного його використання під час виконання завдань таким чином, щоб відвернути правову відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності та використання неперевіраних даних, які можуть виглядати як фальшиві [6].

По-перше, студент може використати AI-інструменти для складання плану щодо написання матеріалів у різних жанрах, будь-то інтерв'ю чи стаття. По-друге, ChatGPT може значно пришвидшити процес збору інформації та генерації ідей. Створивши йому правильний запит, можна отримати величезний масив даних, які студент самостійно оброблятиме дуже довго. По-третє, доречним буде використання ШІ і в такому завданні, як складання заголовків до власних журналістських матеріалів, оскільки штучний інтелект допоможе у їх виборі, а варіативність заголовкових комплексів сприятиме розвитку студентської креативності, майстерності та скоротить час на їх придумання.

Особливо будуть вдалим завдання щодо написання матеріалів з регіональної проблематики та її висвітлення в різних жанрах, оскільки саме тут ресурси ChatGPT найбільш обмежені й бракує достовірної оригінальної інформації. Насамперед варто пропонувати жанри, які безпосередньо вимагають особистої присутності на місці події, вияву емоційності чи спілкування з героями подій, зокрема для написання репортажів, інтерв'ю тощо.

Таким чином, для створення добросовісного освітнього середовища у разі застосування ChatGPT необхідно насамперед дотримуватись загальних вимог щодо оформлення цитування та посилання, перевірки за допомогою антиплагіатних програм, виховання законослухняності в майбутніх студентів-журналістів протягом усього навчального процесу та викладання окремих курсів, а також завдяки комплексним завданням, спрямованим на використання AI-інструментів не на списування, а на формування професійних компетентностей.

Список посилань

1. Артюхов А. Відкрита наука та академічна добросовісність. *Центр українсько-європейського наукового співробітництва*. URL: <https://us02web.zoom.us/j/85720424555?pwd=WHI0VWd6TEo3MEJGcjZkdDhCRUZXdz09>

2. Васьківська О. Є. Технології штучного інтелекту в журналістиці сучасності. *Репозитарій Національного Авіаційного Університету*. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/57218>

3. Редакції. *Офіційний сайт факультету журналістики, реклами та видавничої справи ОНУ імені І. І. Мечникова*. URL: <http://fj.onu.edu.ua/>

4. Сісяк П. Штучний інтелект – революція, надія чи утопія? URL: <https://www.imena.ua/blog/ai-revolution/> (дата звернення: 17.10.2023)

5. Тахмазов Алі Програми перевірки унікальності тексту та штучний інтелект. *Центр українсько-європейського наукового співробітництва*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=h2I7sCawI4g>

6. Ульянова Г. О. Академічна доброчесність як основа академічного успіху *Правова позиція*, № 4 (37), 2022. С. 98–103.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-90>

ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНО ДОБРОЧЕСНОГО СЕРЕДОВИЩА: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Коваленко О. О.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О. І. Процевського
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Події, в яких зараз опинилася українська нація, привернули увагу цілого світу до нашої маленької держави, яка мужньо дала відсіч ворогу і ось же другий рік поспіль виборює своє право на самостійне цивілізоване життя. Саме цей вектор розвитку нашої країни так розлютив нашого географічного північно-східного сусіда, що останній, 24 лютого 2022 р. розпочав повномасштабне вторгнення на територію нашої держави.

Ми обрали у якості взірця для себе цивілізований світ, де категорії довіри, чесності, взаємоповаги, достовірності інформації, справедливості, відповідальності за свої дії з давніх давен виступають наріжним каменем побудови суспільства і всіх суспільних відносин. І звичайно, що ці аксіологічні цінності, ці морально-етичні категорії, насамперед, мають бути фундаментом побудови освіти – діяльності, що формує особистість.